

"Ve o halde, ikinci derecede vücud-u şahsîsinden başka hadsiz bir vücut, o şuur-u imanî ve intisap ve münasebet ve alâka ve ittisal cihetinde güya onun bir nevi varlığıdır gibi var olur; varlığa karşı fitrî aşk teskin edilir." İzah?

"Hem şuur-u imanî ile ve intisap ve münasebetle umum mevcudata bir alâka, bir nevi ittisal peydâ olur. Ve o halde, ikinci derecede vücud-u şahsîsinden başka hadsiz bir vücut, o şuur-u imanî ve intisap ve münasebet ve alâka ve ittisal cihetinde güya onun bir nevi varlığıdır gibi var olur; varlığa karşı fitrî aşk teskin edilir."(1)

İnsan da dahil, eşyanın varlığı; Allah'ın varlığına nispetle ikinci derece bir varlıktır. Şayet insan iman ve imanının vermiş olduğu şuur ile eşyaya bakar ve bu bakış açısı ile eşya ile bir ilişki kurarsa, o zaman insanın varlığı ikinci derece olmaktan kurtulup, İlahi vücudun nuru ile birinci derece varlığa çıkar. Ve insan her şeyle hemhal olup, her şey insana Allah'ın varlığına götüren birer köprü olur.

İnsanın varlığı iman ile şahsîlik ve cüzilikten kurtulup, bütün kainatla ilgili bir külliyete ulaşır.

Özetlemek gerekirse; iman insanı ikinci sınıflıktan alıp, birinci sınıf insan ve kul yapar. Cüz-ü mübtezellikten küll-i nuraniye çıkarır. Bu çıkış ile insanın mizacında var olan varlık aşkı doyuma ulaşır. Zira, kalpler ancak Onun varlığı ve zikri ile mutmain olur.

(1) bk. [Şualar, Dördüncü Şua.](#)